

ДЕЯКІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В СУМСЬКОМУ РЕГІОНІ

В.А. Грек, Українська академія банківської справи

За останнє десятиріччя для Сумської області характерна несприятлива тенденція до скорочення загальної чисельності населення. Протягом 1990-2000 рр. воно скоротилося на 112,6 тис. чол. і становило на 1 січня 2001 р. 1318,8 тис. чол. Щорічно за такий період населення області скорочувалось приблизно на 11,2 тис. чол. Скорочення чисельності населення зумовлене деякими чинниками.

По-перше, це пов'язано зі зниженням народжуваності, зростанням смертності і, як наслідок, від'ємним приростом населення (таблиця).

У 2000 р. коефіцієнти народжуваності, смертності та природного руху населення в Сумській області були гіршими, ніж по Україні і становили відповідно 7 і 7,8; 18,1 і 15,3; -11,1 і -7,5. Усі адміністративні райони Сумської області у 2000 р. мали від'ємний коефіцієнт природного руху населення, але найвищий він у Шосткинському (-21,5 %), Конотопському (-19,9 %), Лебединському (-19,6 %) і Глухівському (-19,4 %) районах.

Таблиця

**Природний рух населення Сумської області
(на 1000 чол. населення)**

Роки	Коефіцієнт народжуваності	Коефіцієнт смертності	Коефіцієнт природного руху населення
1990	11,5	14,7	-3,2
1995	8,9	17,1	-8,2
2000	7,0	18,1	-11,1

Особливо небезпечна демографічна ситуація в сільській місцевості. Тут у 2000 р. від'ємний природний рух населення становив -18,3 %, а в таких районах як Лебединський, Конотопський, Глухівський – приблизно 20 %, Шосткинському – 21 %.

По-друге, ріст безробіття, падіння життєвого рівня, невпевненість у завтрашньому дні, послаблення покарання заскоєння злочину викликали ріст бандитизму, а також самогубств. У Сумській області кількість вбивств зросла з 85 у 1990 р. до 179 у 2000 р., тобто більше ніж у два рази, а самогубств – з 443 до 665, або в 1,5 рази.

По-третє, суттєво впливають на динаміку чисельності населення шлюбно-розлучні процеси. Кількість шлюбів в розрахунку на 1000 чол. з 8,6 у 1990 р. скоротилася до 5,2 у 2000 р. Рівень розлучень при цьому зріс з 3 у 1990 р. до 4 у 2000 р.

По-четверте, для Сумської області характерне від'ємне сальдо міграції. У 2000 р. воно становило більше, ніж 4 тис. чол.

Від'ємний природний приріст населення призводить до деформації вікової структури населення. Так, в цілому по регіону частка осіб молодшого за працездатний вік (до 16 років) знизилась з 23,7 % у 1989 р. до 17,7 % у 2000 р., а частка осіб старшого за працездатний вік (чоловіки – 60, жінки – 55 років) збільшилась відповідно із 18,6 до 26 %.

ООН оцінює наше населення як старе. За її класифікацією, особи молодшого за працездатний віку становлять 21,2 %, а старшого за працездатний – 21,5 %. Постаріння населення призводить до збільшення економічного навантаження на працездатних, зумовлює певні труднощі у формуванні трудових ресурсів. Особливо це стосується сільської місцевості, де на початок 2001 р. на 1000 чол. населення працездатного віку припадало 1109 непрацездатного.

Подолання несприятливої демографічної ситуації диктує необхідність проведення активної державної соціальної та демографічної політики. Першочерговими тут необхідно вважати такі чинники як підвищення рівня доходів та забезпеченості житлом, якості житлових умов, охорони здоров'я та покращання стану природного довкілля. Слід потурбуватися про забезпечення молодих сімей, підвищення надійності і міцності шлюбу, охорону матері і дитини, зменшення міграційного відтоку.

Особливу увагу необхідно приділити покращанню демографічної ситуації на селі. Для цього слід вжити такі заходи:

- стимулювати міграцію міських жителів, насамперед, молоді у сільську місцевість;
- запровадити на державному рівні політику забезпечення повернення на село молоді після закінчення професійно-технічних училищ, закладів I–IV рівнів акредитації, які готують кадри для сільського господарства;
- прискорити розвиток особистих підсобних і фермерських господарств;
- розвивати та створювати нові підприємства і цехи для переробки сільськогосподарської сировини у харчовій та інших галузях промисловості;
- розширити будівництво шляхів з твердим покриттям, покращити роботу пасажирського автомобільного транспорту;
- упорядкувати житловий фонд і самі села, посилити темпи газифікації і телефонізації сіл;
- створити необхідні умови для залучення приватних підприємців у сільськогосподарське виробництво, зокрема, до переробки сільськогосподарської продукції і надання населенню різних послуг.

Грек, В.А. Деякі тенденції розвитку демографічної ситуації в Сумському регіоні [Текст] / В.А. Грек // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2002.– Т. 6.– С. 236–238.